

короткострокових активів та зобов'язань Також слід зазначити, що в умовах економічної нестабільності необхідно продовжувати пошук нових методів і моделей аналізу і прогнозування платоспроможності для вчасного реагування на негативні тенденції і запобігання банкрутству. У процесі дослідження ймовірності банкрутства ПрАТ «Київстар» нами була розрахована Z-функція за п'ятьма моделями (Табл.4):

Вважаємо за доцільне акцентувати увагу на визначенні, на наш погляд, основних факторів, що формують фінансову стійкість та платоспроможність підприємств, і надати деякі пропозиції, спрямовані на вирішення цієї проблеми:

- залучення короткострокових кредитів у національній валюті задля мінімізації ризиків та фінансових втрат;

- якомога швидке погашення короткострокових кредитів залучених у іноземній валюті для зменшення фінансових втрат, пов'язаних з валютними коливаннями;

- використання фінансового лізингу для оновлення та модернізації обладнання;

- контроль за якістю дебіторської заборгованості та періодом її інкасації;

- проведення аналізу платоспроможності великих клієнтів, які користуються послугами мобільного зв'язку на контрактній основі;

- подальше розширення спектру своїх послуг: покращення якості інтернету, охоплення мережею нових територій, збільшення кількості клієнтів.

Висновки

В сучасних умовах діагностика та прогнозування ризику банкрутства та оцінювання платоспроможності відіграє важливу роль при прийнятті управлінських рішень щодо подальшого

розвитку суб'єктів підприємництва. Це дає змогу попередити ряд фінансових ризиків, за яких виникає кризовий стан, а саме: неплатоспроможності, неліквідності, недоотримання прибутку – проблеми, з якими сьогодні стикаються більшість вітчизняних підприємств.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Державного комітету статистики України – Режим доступу до джерела: <http://ukrstat.gov.ua/>

2. Фінансова звітність ПрАТ «Київстар» – Режим доступу до джерела – <https://smida.gov.ua/db/participant/21673832>

3. Doing Business– 2017. Equal Opportunity for All. Comparing Business Regulation for Domesticating Firms in 190 Economies. <http://russian.doingbusiness.org/~media/WBG/DoingBusiness/Documents/Annual-Reports/English/DB17-Full-Report.pdf>

4. Індекс інфляції (Україна) – Фінансовий портал Мінфін – Режим доступу: <http://index.minfin.com.ua/index/inf/>

5. Островська О.А., Терещенко О.О., Соколова О.Б. Управління фінансовою санацією підприємств у схемах і таблицях. – К.: КНЕУ, 2014. – 217с.

6. Білик М.Д., Павловська О.В., Притуляк Н.М., Невмержицька Н.Ю. Фінансовий аналіз: Навч. Посібник – 2-ге видання, К.: КНЕУ, 2007. – 592с.

7. Результати ПрАТ «Київстар» за 4 квартал і 2016 рік. – Офіційний сайт компанії «Київстар» – Режим доступу: <https://kyivstar.ua/uk/mm/news-and-promotions/resultaty-kyivstar-za-4-kvartal-i-2016-god>

8. Офіційне інтернет-представництво НБУ. Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=53647

9. Фінансовий менеджмент. Практикум: навчальний посібник / Л.Д.Буряк, М.Д.Білик, О.М. Грицино та ін. за заг.ред. А.М.Поддєрьогіна. К.:КНЕУ, 2015. – 335с.

УДК 657.62

Н.А. НИКОЛАЄВА,
к.е.н., доцент кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки
Київського національного університету технологій та дизайну,
Н.А. ЛИТОВЧЕНКО,
магістр кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки
Київського національного університету технологій та дизайну

Методичні підходи до аналізу фінансових результатів підприємства

У статті розглянуто дослідження аналізу фінансових результатів діяльності підприємства, представлено алгоритм здійснення економічного аналізу фінансових результатів діяльності під-

приємства, визначено проблеми у здійсненні аналізу та наведено шляхи його удосконалення в сучасних умовах.

Ключові слова: фінансовий результат діяльності підприємства, економічний аналіз фінансових результатів, удосконалення аналізу фінансових результатів.

Н.А. НИКОЛАЕВА,
к.э.н., доцент кафедры финансов и финансово–экономической безопасности
Киевского национального университета технологий и дизайна,
Н.А. ЛИТОВЧЕНКО,
магистр кафедры финансов и финансово–экономической безопасности
Киевского национального университета технологий и дизайна

Методические подходы к анализу финансовых результатов предприятия

В статье рассмотрены исследования анализа финансовых результатов деятельности предприятия, представлен алгоритм осуществления экономического анализа финансовых результатов деятельности предприятия, определены проблемы в осуществлении анализа и приведены пути его совершенствования в современных условиях.

Ключевые слова: финансовый результат деятельности предприятия, экономический анализ финансовых результатов, совершенствование анализа финансовых результатов.

N. NIKOLAIEVA,
Ph.D., Kiev National University of Technology and Design
N. LITOVSCENKO,
Master Student Kiev National University of Technology and Design

Methodological approaches to the analysis of financial results

In the article the research analysis of financial results of the company, presented algorithm of the economic analysis of financial results of the company, identified problems in the analysis and provides ways of its improvement in current conditions.

Keywords: financial performance of the company, economic analysis of financial results, improving the analysis of financial results.

Постановка проблеми. В умовах ринкової економіки великого значення набуває якісний аналіз фінансових результатів діяльності підприємств. Достовірний та вчасний аналіз фінансових результатів є підґрунтям для підвищення ефективності діяльності підприємств, його ділової активності та інвестиційної привабливості, більш доцільному та результативному використанню матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, видаленню зайвих, економічно невіправданих витрат. Задля досягнення значної економічної ефективності виробництва та рентабельності продукції важливо, щоб інформація про отримані результати фінансового аналізу для прийняття ефективних управлінських рішень була правдивою та своєчасною.

Величина фінансового результату дає змогу підприємству для подальшого розвитку та визначає можливість завчасно реагувати на зміни

у ринковій кон'юнктурі, саме тому актуальним є дослідження методичних питань аналізу фінансових результатів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми управління й аналізу фінансових результатів досліджували багато вітчизняних та зарубіжних науковців: Лісничка Т. В., Чмутова В. П., Мочаліна З. М., Поспелов О. В., Яріш П. М., Касьянова Ю. В., Лазарева А. С., Бланк І., Хиггінс Р. та ін. Проте, попри ґрунтовне та багатоаспектне вивчення науковців питань аналізу фінансових результатів, залишається чимало не вирішених проблем, котрі потребують детального дослідження і вироблення пропозицій для практичної діяльності.

Метою статті є огляд та узагальнення теоретико–методичних положень до проведення аналізу фінансових результатів діяльності підприємства.

Виклад основного матеріалу. Фінансові результати підприємства є одними із найважливі-

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ших економічних показників, що узагальнюють всі результати господарської діяльності і надають комплексну оцінку їх ефективності.

Значення аналізу фінансових результатів у системі управління підприємством визначається необхідністю у вичерпній та об'єктивній інформації щодо стану та динаміки фінансових відносин у ході виконання бізнес-планів. Первинна інформація надходить із бухгалтерського обліку, який забезпечує постійне збирання, систематизацію та узагальнення облікових даних. Разом із тим управління фінансами потребує інформації щодо характеру змін в економіці підприємства і тенденціях його розвитку, яка формується у підсистемі фінансового аналізу [1].

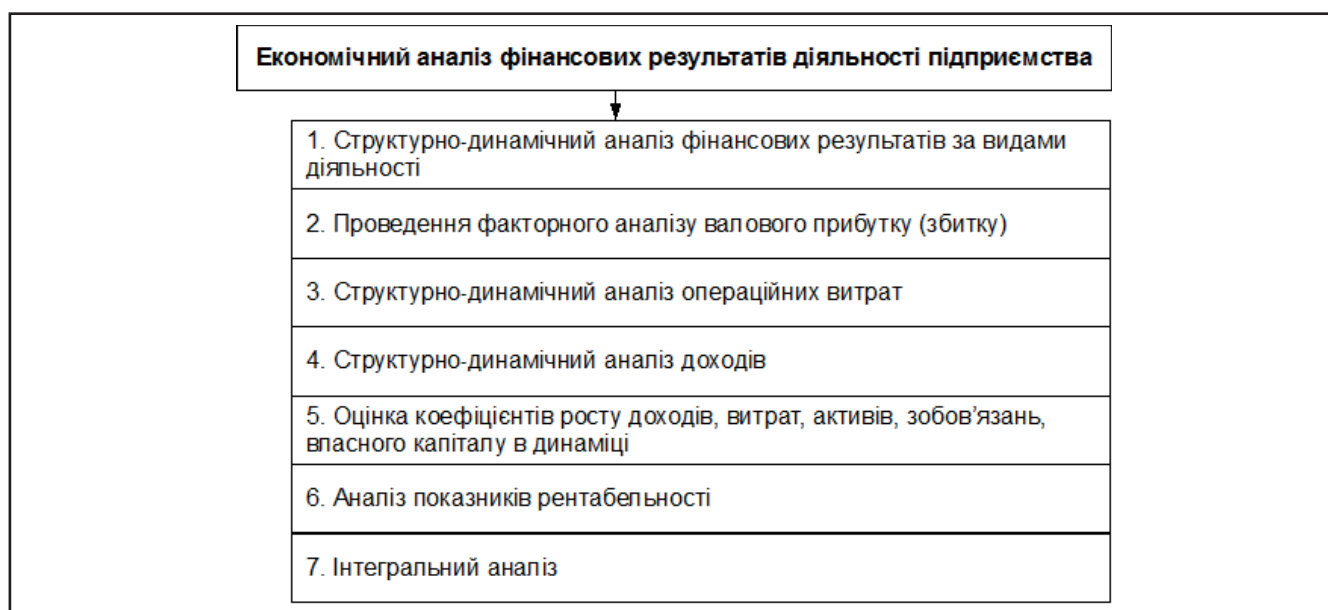
Діяльність будь-якого суб'єкта господарювання підтверджує те, що бажаним кінцевим результатом їх діяльності є прибуток. Складність даної економічної категорії визначається сукупністю сутнісних граней, які він відображає, та великою кількістю важливих функцій, які він виконує. Прибуток є наслідком різноспрямованого руху грошових потоків, що характеризуються доходами і витратами підприємства. Доходи і витрати як взаємопов'язані чинники утворення прибутку підприємства мають досліджуватися на всіх етапах їх формування [2]. Тому аналіз формування прибутку проводиться першим при фінансовому аналізі. Початковим етапом аналізу прибутку підприємства є оцінювання динаміки його складу і структури, тобто горизонтальний та вертикальний аналіз на підставі даних фінансової звітності.

Горизонтальний порівняльний аналіз використовується для визначення абсолютних і відносних відхилень показників, що досліджуються, від базових. За допомогою вертикального порівняльного аналізу визначається структура економічних явищ і процесів шляхом визначення питомої ваги частин у загальному цілому або співвідношення частин цілого між собою [3].

Науковці Мочаліна З. М. і Поспелов О. В. запропонували алгоритм проведення аналізу фінансових результатів, в основі якого лежить структурно-динамічний аналіз у поєднанні з факторним аналізом, оцінкою коефіцієнтів, аналізом показників рентабельності й інтегральним аналізом на кінцевому етапі. Вчені акцентують увагу на тому, що аналіз фінансових результатів слід проводити, дотримуючись логіку руху від загального до приватного, а далі до визначення впливу приватного на загальне. Іншими словами, спочатку аналізуються узагальнюючі показники фінансових результатів за видами їх діяльності (операційна, фінансова, інвестиційна) в їх динаміці, потім вивчається їх структура, визначається зміна в аналізованому періоді щодо базисного періоду або до бізнес-плану; виявляються фактори, дія яких призвела до змін [4].

На рис. 1 подано алгоритм проведення аналізу фінансових результатів.

З рис. 1 видно, що перший етап включає аналіз структури і динаміки фінансових результатів за видами діяльності підприємства, а саме за операційною, інвестиційною та фінансовою. При наяв-

Алгоритм проведення аналізу фінансових результатів діяльності підприємства [4]

ності збитку підприємства за результатами звітного періоду необхідно здійснити аналіз структури операційних витрат за економічними елементами.

На другому етапі здійснюється факторний аналіз валового прибутку чи збитку. При цьому важливим є вивчення змін валового прибутку, що залежить від співвідношення цін, обсягу продажів і собівартості проданої продукції (товарів, послуг).

На третьому етапі здійснюється аналіз операційних витрат за економічними елементами, з характеристикою динаміки їх змін за звітний період проти попереднього, та виявлення елементів, які значно вплинули на зростання витрат операційної діяльності на одну гривню реалізованої продукції (товарів, послуг). Негативно характеризують фінансово-господарську діяльність підприємства випереджальні темпи зростання адміністративних витрат, витрат на збут, інших операційних витрат та загальною сумою операційних витрат порівняно з темпами зростання собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг). Наступний етап аналізу фінансових результатів – аналіз доходів, який передбачає проведення їх структурно-динамічного аналізу.

Основним інформаційним джерелом для аналізу цього етапу слугують дані форми № 2 «Звіт про фінансові результати» та Примітки до фінансової звітності. Також доцільно виконати аналіз зміни коефіцієнтів росту доходів, витрат, активів, зобов'язань, власного капіталу в динаміці. Збільшення коефіцієнтів зростання доходів, активів, власного капіталу та зменшення коефіцієнта зростання зобов'язань свідчить про ефективне використання активів, а його зменшення та збільшення коефіцієнта зростання витрат і зобов'язань свідчить про можливість втрати платоспроможності.

Завершальним етапом аналізу фінансових результатів вважається загальна оцінка ефективності управління підприємством, що варто здійснювати за сукупністю коефіцієнтів, які характеризують прибутковість активів, продажу, власного капіталу тощо. У процесі аналізу необхідно проаналізувати динаміку показників рентабельності і провести їх порівняльний аналіз відносно їх рівня по галузі, а також порівняти з показниками конкурентів.

Не менш важливою характеристикою ефективності діяльності підприємства є зіставлення характеристик рентабельності його активів і власного капіталу. Залучаючи позиковий капітал, менеджмент компанії підвищує ефектив-

ність використання власних коштів власників компанії. У процесі оцінки показників рентабельності доцільно провести їх інтегральний аналіз. Розширюючи модель рентабельності власного капіталу, який характеризує інвестиційну привабливість підприємства, шляхом проведення її факторного аналізу, можна визначити залежність рентабельності власного капіталу від чистої рентабельності продажу, ресурсовіддачі і структури джерел, інвестованих у підприємство.

Запропонований алгоритм проведення аналізу фінансових результатів підприємств, можна здійснювати незалежно від їх галузевої належності та є нескладним у застосуванні. Оскільки величина фінансового результату визначає можливість подальшого розвитку підприємства (розширення виробництва, оновлення його основних фондів, впровадження нових прогресивних технологій і т.д.) та створює запас фінансової стійкості, який дозволяє підприємству оперативно реагувати на зміни у ринковій кон'юктурі, то питання зниження собівартості набувають особливої актуальності в сучасний період ринкових реформ та економічних перетворень.

Використання даних періодичної бухгалтерської звітності у сукупності із множинністю параметрів аналізу фінансових результатів не дають значимого ефекту в оперативному ухваленні рішень в складній реальній ситуації, тому проведення аналізу фінансових результатів потребує попереднього вибору обмеженого набору основних, найбільш значимих і не суперечних один одному параметрів, що дадуть можливість своєчасного виявлення певних резервів зростання ефективності діяльності підприємства.

В економічному аналізі фінансових результатів слід будувати і використовувати економіко-математичні моделі за допомогою кореляційно-регресійного методу. Значна перевага даного методу полягає у наочності відображення динаміки і змін показників, які аналізуються. Крім того, є можливість визначити прогнозовані величини у майбутньому періоді. Однак слід зазначити, що не всі явища і процеси можна формалізувати для включення в математичну модель. Крім того, варто зауважити, що жодна модель не дає абсолютно точної характеристики досліджуваних економічних процесів [5].

Так, для вдосконалення аналізу фінансових результатів Лісничка Т. В. запропонувала викорис-

Таблиця 1. Методика аналізу фінансових результатів підприємства [6]

Етапи	Інструментарій	Отримані результати
1	2	3
Аналіз основних показників ефективності фінансової сфери	Коефіцієнтний метод, порівняльний метод, методи горизонтального та вертикального порівняльного аналізу	Стан фінансової діяльності та фінансові можливості підприємства
Аналіз основних показників виробничої сфери		Ступінь придатності основних виробничих фондів, рівень використання основних засобів та матеріалів у дохідності підприємства
Аналіз основних показників розвитку підприємства		Стан виробництва та фінансових результатів; визначення перспектив для розвитку та закріплення позицій на ринку
Аналіз собівартості за елементами операційних витрат	Методи вертикального та горизонтального порівняльного аналізу	Зміна за період величини витрат на виробництво, які входять у собівартість продукції
Аналіз структури бухгалтерського балансу	Методи вертикального та горизонтального порівняльного аналізу	Величина змін, які відбулися за аналізований період та визначення наслідків
Аналіз фінансового стану підприємства	Коефіцієнтний метод, горизонтальний порівняльний аналіз	Рівень фінансових результатів, які зумовлюють можливості підприємства
Аналіз витрат від браку	Метод відносних різниць	Рівень понесених витрат від браку на виробництв
Аналіз рентабельності продукції	Метод базисних підстановок	Оцінка ефективності та раціональності використання вкладених коштів
Побудова економіко–математичних моделей		
Побудова лінійної багатофакторної регресійної економіко–математичної моделі	Методи кореляційного та регресійного аналізу	Виявлення загальних закономірностей, зв'язків та залежності між чистим прибутком та впливаючих на нього факторів
Формування висновків про загальний стан підприємства, виділення найвагоміших показників впливу на прибутки та доцільність прийняття відповідних управлінських рішень		

тати таку технологію фінансового аналізу дохідності підприємства, яка наведена у таблиці.

Ця методика включає чотири етапи та відповідні підетапи. Вона заснована на застосуванні коефіцієнтного, порівняльного методу, методів горизонтального та вертикального порівняльного аналізу, методу відносних різниць, методу базисних підстановок, а також методів кореляційного та регресійного аналізу. У ній відображаються одразу інструменти, які використалися на кожному етапі (підетапі) аналізу, і результати, які будуть отримані після цього. Ця технологія аналізу дозволяє підприємству отримати результати, за якими керівництво підприємства зможе зробити висновки для прийняття ефективних управлінських рішень [7].

Окрім традиційних математико–статистичних методів дослідження фінансових результатів Яріш П. М. і Касьянова Ю. В. у своїй науковій роботі виділяють економічні методи, методи економічної кібернетики й оптимального програмування, методи дослідження операцій і теорії при-

йняття рішень. Для глибокої оцінки фінансових результатів і точнішого обґрунтування рекомендацій для покращення роботи підприємства також використовується CVP–аналіз і концепція фінансового важеля [8]. Однак згідно з їх дослідженням, не всі з перерахованих методів можуть знайти безпосереднє застосування в рамках фінансового аналізу, оскільки для ефективного проведення аналізу треба спиратися тільки на основні фінансові інструменти.

Досить актуальною є інформація щодо методичних підходів аналізу фінансових результатів у роботі Чмутової В. П. Науковець пропонує формувати фінансові показники діяльності підприємства на основі розрахунку рівня рентабельності за чистим грошовим потоком [9].

На думку Чмутової В. П., доцільно використовувати величину чистого грошового потоку для розрахунку показників рентабельності, оскільки величина чистого прибутку, яка вказана в звітності, не відображає реальної суми коштів, якими може розпоряджатися підприємство, через ви-

знання доходів і витрат незалежно від того, отримані або сплачені відповідні грошові суми [9].

Згідно з дослідженням Лазаревої А. С., в економічному аналізі фінансових результатів слід будувати і використовувати економіко–математичні моделі за допомогою кореляційно–регресійного методу. Значна перевага даного методу полягає у наочності відображення динаміки і змін показників, які аналізуються. Крім того, є можливість визначити прогнозовані величини у майбутньому періоді. Однак слід зазначити, що не всі явища і процеси можна формалізувати для включення в математичну модель. Крім того, варто зауважити, що жодна модель не дає абсолютно точної характеристики досліджуваних економічних процесів [10].

Висновки

Таким чином, розглянувши і проаналізувавши методики аналізу фінансових результатів діяльності підприємств, запропонованих різними авторами, можна стверджувати, що не існує єдиних методичних підходів щодо аналізу фінансових результатів.

Складність і різноманітність методик залежить від рівня управління: чим нижчий за ієрархією рівень управління, тим більш спрощені проблеми та методики аналізу, і навпаки, чим вищий рівень управління, тим складніші виникають проблеми, які відповідно, потребують застосування найбільш досконалої методики аналізу фінансових результатів діяльності підприємств.

Правильно обрана методика аналізу фінансових результатів може стати основою для отримання достовірних показників, а значить, максимально ефективного використання фінансових ресурсів підприємства, дотримання розрахункової і кредитної дисципліни, досягнення раціонального співвідношення власних і залучених коштів, фінансової стійкості з метою ефективного функціонування підприємства.

Використання даних періодичної бухгалтерської звітності у сукупності з множинністю параметрів аналізу фінансових результатів не дають значущого ефекту в оперативному ухваленні рішень у складній реальній ситуації, тому проведення аналізу фінансових результатів потребує попереднього вибору обмеженого набору основних,

найбільш значущих і не суперечних один одному параметрів, що дадуть можливість своєчасного виявлення певних резервів зростання ефективності діяльності суб'єкта господарювання.

Список використаних джерел

1. Купалова Г. І. Теорія економічного аналізу [Електронний ресурс] / Купалова Г. І. – Режим доступу : http://pidruchniki.ws/13340203/ekonomika/statistichna_zvitnist_pidpriyemstva.pdf.
2. Любушин Н. П. Анализ финансово–экономической деятельности предприятия : учебн. пособ. для вузов / Н. П. Любушин, В. Б. Лещева, В. Г. Дьякова ; под ред. проф. Н. П. Любушина. – М. : ЮНИТИ–ДАНА, 2010. – 471 с.
3. Савицкая Г. В. Экономический анализ : учебник / Г. В. Савицкая. – 8–е изд., перераб. – М. : Новое издание, 2003. – 640 с.
4. Мочаліна З. М. Методичний інструментарій та сучасні проблеми аналізу фінансових результатів / З. М. Мочаліна, О. В. Поспелов // Науково–технічний збірник «Комунальне господарство міст». – 2011. – № 98. – С. 221–227.
5. Фальченко, О.О. Удосконалення економічного аналізу фінансових результатів діяльності підприємства [Текст] / Фальченко О.О., Зленко К.І. // Сборник научных трудов «Вестник НТУ «ХПИ» : Технічний прогрес та ефективність виробництва №59 – Вестник НТУ «ХПИ», 2015. – ISSN 2079–0767.
6. Ле Х. Ф. Методичні підходи до аналізу фінансових результатів підприємства / Х. Ф. Ле // Управління розвитком. – 2013. – № 18. – С. 24–27. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2013_18_9.
7. Лісничка Т. В. Удосконалення методики аналізу фінансових результатів [Текст] / Т. В. Лісничка // Управління розвитком. – 2013. – № 4(144). – С. 122–124.
8. Яріш П. М. Методи проведення аналізу фінансових результатів діяльності організацій / П. М. Яріш, Ю. В. Касьянова // Управління розвитком. – 2013. – № 4(144). – С. 159–162.
9. Чмутова В. П. Методические подходы к статистической оценке финансовых результатов деятельности предприятия / В. П. Чмутова // Вісник. – 2001. – № 1(17). – С. 66–69.
10. Лазарева А. С. Особливості аналізу фінансових результатів на підприємстві / А. С. Лазарева // Управління розвитком. – 2013. – № 4(144). – С. 175–178.